

Weinig gestuiter in de markt voor tennisbanen

Heropleving gravel zet andere baansoorten onder druk

De markt voor tennisbanen is momenteel in mineur. Vorig jaar werden voor het tweede jaar op rij minder tennisbanen aangelegd dan was verwacht.

Het aantal renovaties steeg echter wel, maar de hoogtijdagen voor de tennisbaanbouwers lijken voorbij te zijn. Aan het aanbod van baansoorten zal het niet liggen. De sportvloerenlijst van NOC*NSF kent maar liefst 178 producten.

Auteur: Guy Oldenkotte

Dat het aantal nieuwe tennisbanen achterblijft bij de prognoses van de tennisbaanbouwers, komt niet echt als een verrassing. Eind jaren 90 schaften verenigingen massaal nieuwe tennisbanen aan. Sinds een paar jaar kampt de KNLTB echter met een afname van het aantal leden. Ruim 100.000 leden besloten de afgelopen tien jaar te stoppen met actief tennissen. Uit een onderzoek van het Mulier Instituut bleek vorig jaar dat één derde van de afhakers claimde dat blessures de oorzaak waren. Zeventien procent vond dat het tennissen te veel tijd vergde, terwijl respectievelijk zeven en zes procent als reden aanvoerde dat men was verhuisd of het plezier in het spel had verloren. Ook gaf 4% als reden de contributie te hoog te vinden. De meest recente cijfers van de KNLTB wekken echter de indruk dat er een halt toegeroepen is aan de daling van het aantal leden. Of dit zal

betekenen dat er vanaf dit jaar ook weer meer nieuwe tennisbanen worden aangelegd, valt nog te bezien. 'Buiten de Randstad hebben veel verenigingen het moeilijk. In Noordoost-Nederland loopt het aantal verenigingen zelfs terug en worden er verenigingen opgeheven', stelt Gosewin Bos van Antea Group Sport. André Ceelen van CSC Sport sluit zich bij die zienswijze aan. 'De tennissport heeft het momenteel moeilijk en veel, vooral kleinere, verenigingen zijn erg voorzichtig met investeren in nieuwe banen. Er komen echter steeds meer van dat soort kleinere verenigingen.' John van Gennip van J&E Sports ziet nog een andere reden waarom het aantal nieuwe installaties lijkt te stagneren. 'De tennisbond heeft de laatste jaren fors ingezet op de promotie van gravel, omdat veel verenigingen hun gravelbanen wilden laten ombouwen tot zand-, kunstgras- of

roodzandkunstgrasbanen. Die zijn onderhouds- armer. De KNLTB lijkt in zijn opzet te slagen. Dat komt niet ten goede van de baanbouwers die kunstgrasbanen willen aanleggen.' Van Gennip merkt op dat de aanleg van tennisbanen een klein, maar zéér belangrijk deel van de bedrijfsvoering is voor de tennisbaanbouwers in ons land. 'Wij hebben zo'n 30 installateurs die beziggehouden moeten worden. Traditioneel gezien zijn de maanden april-mei een periode waarin ze het druk hebben met het aanleggen van tennisbanen, voordat de zomer wordt aangegrepen om de velden voor veldsporten aan te pakken.' De afname van het aantal nieuwe tennisbanen levert dus een lelijk gat op voor de sportveldenbouwers. Harry Pluim van Tennisbouw Nederland meent echter dat het ergste leed inmiddels wel geleden is voor de tennisbaanbouwers. 'De teruggang van het aantal

Uiteindelijk streeft de bond naar een betere spreiding van het aantal gravel-banen over ons land

leden is op het dieptepunt, denk ik. Volgens mij zal het zich nu gaan stabiliseren, om vervolgens weer iets te gaan oplopen.' Ook Adrie Markusse van FieldTurf denkt dat de markt daarna weer zal aantrekken. 'Verenigingen die al op zandkunstgras- of zandkunstgrasroodbanen spelen, gaan bij een renovatie uit van de ondergrond waaraan de leden gewend zijn en krijgen dus weer dezelfde ondergrond. Gravelverenigingen zullen zich eerder laten leiden door de KNLTB, om bij een gravelondergrond te blijven. Alles blijft afhangen van het niveau waarop de vereniging wil spelen, en van de beschikbaarheid van vrijwilligers om de gravelbanen op de juiste wijze te onderhouden. Vrijwilligers worden ouder en dus schaarser.'

Gravel graag geziene gast

Iemand die niet klaagt over de malaise in de tennisbouwsector is Leon van Leeuwen. De coördinator accommodatieadvies van de bond heeft zich de afgelopen jaren hard gemaakt voor gravel. 'Gravel is en blijft internationaal gezien, en zeker binnen Europa, de belangrijkste ondergrond. Als je als tennisland wilt meedoen in de internationale competities, dan zul je veel gravelbanen moeten hebben. Ook biedt gravel meer mogelijkheden als het gaat om het opleiden van spelers en het leren tennissen. Het is de beste

oplossing als je als vereniging alle soorten leden wilt blijven binden, omdat het voor iedereen geschikt is, terwijl kunstgras meer geschikt is voor recreanten.' Van Leeuwen bestrijdt de claim dat de exploitatie van gravel minder interessant is voor een vereniging. 'Als je een afschrijfperiode van 30 jaar neemt, dan is gravel juist de goedkoopste oplossing. Ook heb je als vereniging het onderhoud bij gravelbanen zelf in de hand, in tegenstelling tot bij kunstgrasachtige systemen. Daar ben je voor specialistisch onderhoud meer afhankelijk van aannemers. En de afgelopen twee winters hebben aangetoond dat ook gravelbanen ruim 40 weken per jaar bespeeld kunnen worden.' Om die reden is de KNLTB actiever aan de slag gegaan met de verenigingen. 'Als adviseurs willen wij altijd graag betrokken zijn bij verenigingen die overwegen hun banen te renoveren. Zo kunnen wij hen van objectieve informatie voorzien en hen bijstaan bij het nemen van de juiste beslissingen.' Uiteindelijk streeft de bond naar een betere spreiding van de gravelbanen over ons land. 'In het zuiden van het land zijn er nog veel kunstgrasbanen. Toch hopen wij dat ook daar verenigingen zullen opstaan die zich als gravelvereniging willen positioneren. Ons doel is om elke tennisser in een straal van vijf tot tien kilometer de mogelijkheid te bieden om op gravel te spelen.' Het ziet er naar uit

dat de KNLTB in die opzet zal slagen. Was in 2012 nog 20% van het totaal aantal gerenoveerde banen gravel, in 2015 is dat aantal gestegen naar 38%. Adrie Markusse plaatst echter wel een kanttekening bij de cijfers. 'Verenigingen moeten zelf kunnen beslissen wat de beste ondergrond voor hen is, op basis van het ledental, de beschikbaarheid van vrijwilligers, hun visie op de toekomst van de club en de ondergrond die daar het beste bij past. Wij krijgen nu weleens de indruk dat verenigingen zich min of meer gedwongen voelen om toch voor gravel te kiezen omdat de bond dit promoot, en dat kan niet de bedoeling zijn. Een vereniging kan bij een baankeuze heel andere belangen hebben dan de KNLTB; dat dient gerespecteerd te worden.'

Onzin over onderhoud

Tennisbaanbouwers introduceerden de afgelopen jaren vele tennisondergronden op basis van kunstgras. Ze kunnen wel begrip opbrengen voor de wens van de KNLTB om competitief tennis op gravel te spelen. Voor de breedtesport zien ze echter ondergronden op basis van kunstgras als een betere oplossing. Die zouden dezelfde speleigenschappen hebben als gravel en tevens minder onderhoud vergen. Van Leeuwen noemt dat onzin. 'De speltechnische eigenschappen zijn heel anders dan bij gravel. Er zijn verschillen wat betreft balsnelheid, balstuithoogte, balrotatie, glijden en stroefheid. Veel verenigingen hebben hun bestaansrecht te danken aan vrijwilligers. En de zogenaamde Losser-methode (zie kader) toont aan dat ook vrijwilligers prima in staat zijn om een gravelbaan in goede conditie te houden. Het aantal uren wekelijks onderhoud is dankzij de Losser-methode sterk teruggebracht. Het komt nu in de buurt van dat voor roodzandkunstgrasbanen. Bij de Losser-methode is per twee gravelbanen zo'n drie uur werk per week nodig, terwijl roodzandkunstgras tweeënhalf uur onderhoud per week vereist.' Van Leeuwen noemt de methode 'de meest innovatieve en nagenoeg volledig gemechaniseerde methode'. Of Van Leeuwens claim terecht is, blijft voer voor discussie, waarvan Fieldmanager verslag zal blijven doen. Toch doet André Ceelen een niet geheel onbelangrijke observatie. 'De sport vergrijsjt; dat maakt het leunen op vrijwilligers door de vereniging extra lastig. Daar komt bij dat banen die minder vaak worden gebruikt, juist extra onderhoud vergen. Met andere woorden: verenigingen die kampen met een terugloop van het aantal leden, zullen juist meer moeten leunen op de vrijwilligers om de banen toch in optimale conditie te houden.' Deze tegenstrijdigheid kan de inzet van vrijwilligers niet eeuwig blij-

DE 'LOSSER-METHODE'

De zogenaamde Losser-methode is een onderhoudsmethode voor gravelbanen die is ontwikkeld bij de Losserse Tennisclub. Geestelijk vader is groundsman Gerard Meijerink. Tijdschrift Fieldmanager en zusterblad Groundsman hebben veelvuldig geschreven over deze methode, die er kort gezegd op neer komt dat gravelbanen onderhouden worden door kleine lichtgewicht machines. Zo wordt beschadiging van de lavalag voorkomen. Bij deze methode wordt de vervuilde en versleten toplaag volledig verwijderd en vervangen door zo'n 2.500 kg nieuwe gravel. Meijerink zet daarbij vooral in op investering in materiaal boven investering in mankracht, om zo de snelheid en kwaliteit te verhogen en de afhankelijkheid van vrijwilligers terug te brengen. De investering zou al binnen één jaar zijn terugverdiend.

ven rekken. Bastiaan Doornewaard van Silica Nova weet uit ervaring wat de gevolgen zijn. 'Wij gaan dit jaar vier keer zo veel tennisbanen schoonmaken als de afgelopen jaren.' De onderhoudsspecialist is dus een van de weinigen aan wie de huidige problematiek in de tennisbaanwereld voorbij lijkt te gaan. 'Wij merken dat er bij veel verenigingen een professionelere benadering is van het onderhoud van de banen, vooral bij kunstgrastennisbanen. Ook het reguliere onderhoud wordt steeds beter, evenals de onderhoudscontracten. We zien daardoor minder zwaar vervuilde tennisbanen die tot panieksituaties leiden, maar wel een stijging van het aantal banen dat door ons onderhouden wordt.' Dat het onderhoud steeds meer wordt uitbesteed, is volgens John van Gennip van J&E Sports ook te danken aan het kleinere budget dat verenigingen lijken te hebben voor

onderhoud. 'Wij stellen dat tennisbanen ten minste tweemaal per jaar specialistisch onderhoud nodig hebben. Veel verenigingen doen dat echter maar eenmaal per jaar, omdat ze uitgaan van een andere definitie van specialistisch onderhoud.'

De afgelopen twee milde winters lijken de professionele onderhoudsbedrijven echter ook in de kaart te spelen. 'Door die zachte winters was er een explosieve groei van algen, die moet worden aangepakt', stelt Doornewaard. Hij profiteert nu ook van de innovatie die zijn bedrijf de afgelopen jaren heeft uitgewerkt. 'We zijn nu in staat om de bovenste 5 mm zand uit de toplaag te verwijderen en te vervangen. Dat maakt het voor veel tennisverenigingen interessant om grondig onderhoud te overwegen. Binnenkort willen we instrooimateriaal op locatie gaan wassen. Nu vormt het aanvullen van het duurdere instrooimateriaal dat bij een renovatie wordt afgevoerd nog zo'n 30% van de onderhoudsprijs. Als wij het op locatie wassen, dan zal dat aanzienlijk dalen, omdat er minder nieuw instrooimateriaal hoeft te worden aangebracht.' Doornewaard doelt daarbij vooral op de speciale instrooimaterialen die onder meer voor smashcourt-banen worden gebruikt.

Beperkte innovatie

Met zijn focus op innovatie lijkt Silica Nova zich ook op dat vlak te onderscheiden van de rest van de sector. 'De innovaties die op de markt verschijnen, zijn niet echt fantastisch', erkent John van Gennip. Adrie Markusse van FieldTurf denkt dat er momenteel voldoende baansoorten op de markt zijn. 'Systemen zoals ClayTech en Match Clay, die succes hebben in het buitenland, worden nu ook hier gepromoot. Deze producten kunnen echter alleen toegepast worden op een harde ondergrond, zoals beton, en niet op lava. FieldTurf heeft op dit moment geen nieuwe producten, omdat wij hier de noodzaak niet van inzien.' Alleen

Het uitblijven van echte innovaties wat betreft alternatieven voor gravel speelt de gravelbanen in de kaart

Antea Group Sport lijkt iets nieuws te hebben. 'Wij boeken nu succes met ons Prestige Gravel', zegt Gosewin Bos. Deze gravelvariant speelt in op de wens om tot later in het jaar te kunnen blijven doorspelen. 'Het is een speciaal ontwikkelde gravelsoort die sneller speelt en langer stabiel blijft. Het vergt minder handmatig onderhoud en de banen zijn sneller bespeelbaar na een regenbui.' Bos claimt dat Antea Group Sport, in tegenstelling tot veel andere tennisbaanbouwers, vorig jaar wél meer banen heeft aangelegd dan men had verwacht. Prestige Gravel lijkt daarvoor de reden te zijn. De baan heeft een zand-lavafundering en wordt onder afschot aangelegd. Toch erkent ook Bos dat het qua innovatie momenteel slecht gesteld is. 'Ik zie weinig spectaculaire ontwikkelingen omtrent kunstgras. En hoewel de vraag naar roodzandkunstgras hoog is, blijft de baansoort zelf zoals hij is. Waar wij wel naar kijken, is het veranderen van de poolbezetting van de kunstgrasmat. Dat moet een sneller tennisspel mogelijk maken.' Met de bijna 180 tennisbaanvarianten die op de Sportvloerenlijst staan, valt het echter nog te bezien hoeveel er aan nieuwe innovatie gedaan kan worden. 'Nieuwe onder-

Gosewin Bos

John van Gennip

Adrie Markusse

Silica Nova verwacht dit jaar vier keer zo veel tennisbanen te moeten schoonmaken als voorheen

gronden zijn op dit moment niet van toegevoegde waarde voor de bestaande systemen', stelt Adrie Markusse. 'Deze zijn prima, mits ze goed zijn aangelegd.' Wel meent Markusse dat beter onderhoud altijd een punt van aandacht blijft om het maximale uit die investering te kunnen halen. De vereniging is daarbij echter wel afhankelijk van de beschikbaarheid van voldoende vrijwilligers om het onderhoud iedere dag, week of maand op de juiste wijze uit te voeren.

Het uitblijven van echte innovaties wat betreft alternatieven voor gravel speelt de gravelbanen in de kaart. 'Gravelbanen en Gravel Plus Premium-banen zullen populair blijven door het enthousiasme van de KNLTB en tevens door de gewijzigde onderhoudsmethode', stelt Harry Pluim. Sinds een paar jaar worden de banen ook onder afschot aangelegd. Dat lijkt inmiddels aan te slaan in ons land. Toch waakt Pluim voor te veel enthousiasme. 'Ik denk dat de te hoge verwachtingen van gravel en gravel onder afschot een irritatiepunt vormen bij verenigingen. Hun idee over spelen in najaar en winter met regen, sneeuw en vorst is niet altijd reëel.' Pluim is het met Markusse eens dat meer aandacht voor onderhoud de banen ten goede zal komen. 'Het onderhoud kan op veel tennisbanen nog altijd beter. Dat zal ook de levensduur van de banen ten goede komen.'

Beregening lift mee

Nu gravel weer in de lift zit, stijgt ook het aantal installaties voor beregeningsinstallaties. Om de gravelbanen in goede conditie te houden, is beregening onmisbaar. Hoewel het aantal gravelbanen de afgelopen jaren afnam, hebben de aanbieders van beregeningsinstallaties verschillende innovaties doorgevoerd. 'De bediening van de beregening per baan is al vele jaren mogelijk, maar was relatief kostbaar', stelt Ton Lavrijssen van Smits Veldhoven. 'Door de komst van moderne regenautomaten met bediening op afstand (door middel van een smartphone-app en/of kantine-pc) is dit echter zeer betaalbaar geworden. Die besturing kan ook worden geïntegreerd in de veldverlichting, om het gemak nog verder te vergroten.' Lavrijssen meent dat de high speed sproeiers de beregening nog beter kunnen doseren. 'Door te sproeien per baan in plaats van per kooi, kan water en tijd worden bespaard, zonder dat dit ten koste gaat van de bespeelbaarheid.'

Ook maken deze sproeiers het mogelijk om de juiste werkdruk en het juiste ontwerp te kiezen, om een optimale uniformiteit te behalen met minimale energie- en waterverliezen. 'Pop-upsproeiers met rvs risers zijn zeer geschikt voor gravel', zo merkt hij op. 'En als men kiest voor voor pe-leidingen in plaats van pvc, dan is de kans op lekkage kleiner.'

Comfortabelere banen

Misschien moet die innovatie niet gezocht worden in de toplaag, maar eerder in de onderbouw. André Ceelen merkte eerder al op dat de tennis-sport vergrijsd en dat hij in toenemende mate gevraagd wordt voor een comfortabelere ondergrond te zorgen. Ceelen denkt daarom aan een oplossing zoals die bij andere sportvelden wordt toegepast. 'Je moet dan denken aan een onderbouw die bestaat uit een combinatie van rubber en zand of de toepassing van een speciale foamlag.' Hij merkt echter op dat een comfortabelere ondergrond beter kan zijn voor de gewrichten, maar dat deze ook invloed zal hebben op de balstuit. Dat laatste kan consequenties hebben voor een vereniging. 'Verenigingen hebben er nu eenmaal baat bij om veel jeugdleden te hebben. Die wensen juist een sneller spel, waardoor hun voorkeur uitgaat naar een hardere ondergrond.' Mocht de vraag naar comfortabelere ondergronden toenemen, dan zou dat aangeven, zo meent Ceelen, dat de tennissport verder vergrijsd. Cijfers van NOC*NSF uit 2014 lijken die vrees te staven. Uit die cijfers blijkt dat de grootste groep van het ledenaantal van de KNLTB in 2014 tussen de 23 en 64 jaar was. Zij vormden destijds zo'n 60% van het ledenbestand. Daarvan was 28% tussen de 24 en 43 jaar oud en 32% tussen de 44 en 64 jaar. Die kennis, en de wetenschap dat één derde van de spelers zou zijn gestopt met tennissen vanwege

Wij stellen dat tennisbanen ten minste tweemaal per jaar specialistisch onderhoud nodig hebben

Prestige Gravel van de Antea Group Sport oogt net als gravel

Leon van Leeuwen

blesures, zouden de tennisbaanbouwers aan het denken mogen zetten. De KNLTB lijkt inmiddels een koers te hebben uitgezet. De bond experimenteert met spelvarianten waarbij tegemoet wordt gekomen aan de wensen van oudere spelers.

Moet paddel de tennissport redden?

Als Ceelens vrees waarheid wordt, zouden tennisverenigingen er goed aan doen een alternatief te overwegen om jongere spelers aan zich te (blijven) binden. Uiteindelijk blijft de jeugd de toekomst voor de vereniging. Paddel lijkt in dat gat te springen. Deze Spaanse tennisvariant combineert tennis met squash. Het wordt gespeeld in een kooi, waarbij de wanden ook mogen worden gebruikt. In Spanje is paddel na voetbal de populairste sport. Sinds 2006 probeert deze sport ook voet aan wal te krijgen in ons land. Dat lijkt nu langzaam te slagen. Dat erkennen ook de tennisbaanbouwers; zowel Bos, Van Gennip als Ceelen wijst naar de opkomst van deze sport. 'Het is een sport die vooral jongeren aanspreekt', zegt Gosewin Bos. 'Verenigingen zouden zo'n baan kunnen aanleggen omdat die een ander soort publiek aantrekt.' Ook Leon van Leeuwen van de KNLTB is enthousiast over de sport. 'Een paddelbaan zou een goede aanvulling zijn op de tennisaccommodatie, om het aanbod verder uit te breiden.' Serge Bos van Rekre Sport is blij met die positieve geluiden. Sinds eind vorig jaar is Rekre Sport nadrukkelijk aanwezig in de paddelsport. 'Het lijkt wel alsof er een paddelbom is ontploft. Plotseling krijgen we heel veel aanvragen vanuit het hele land', zegt Bos. 'In Spanje is de sport heel groot en wordt hij door alle leeftijdsgroepen beoefend. In Zweden zijn het vooral de dertigers tot vijftigers.' Volgens Bos is paddel eenvoudiger dan tennis. 'Het nivelleert het niveau van de

André Ceelen

spelers.' Omdat de Nederlandse maatschappij meer weg heeft van de Zweedse dan van de Spaanse, zijn de ontwikkelingen in Zweden een goede maatstaf voor ons land. 'Paddel wordt vooral gespeeld op kunstgras op een betonnen onderbouw. Dat er in Nederland doorgaans op een combinatie van zand en lava wordt gebouwd, vormt op zich geen probleem. Toch is ons advies om een gebonden ondergrond of kunstgras op beton te kiezen, om de optimale balstuit te krijgen.' Qua afmetingen is een paddelbaan net wat kleiner dan een tennisbaan. Een paddelbaan meet 10 bij 20 meter en heeft wanden van 3 à 4 meter hoogte. Bos heeft hoge verwachtingen van de sport. 'Je kunt het spelen zonder lid te hoeven zijn van een vereniging. Behalve de wanden, de baan en de verlichting leveren wij ook software die de exploitatie moet vergemakkelijken. Het uitgangspunt is *pay and play*. Daardoor zouden meer mensen bereid zijn om de sport te spelen, omdat ze niet langer gebonden willen zijn aan bepaalde vereniging.' Bos meent dat Nederland eigenlijk een overschot aan tennisbanen heeft. Toch denkt hij dat er ruimte is voor paddelbanen. 'De investering is zo tussen de 25.000 en 30.000 euro, plus de kosten voor de baan en de onderbouw. Maar ik weet zeker dat het een blijvertje is en het is absoluut een aanvulling op de racketsport in ons land.'

Dat de KNLTB momenteel in gesprek is met de paddelbond, is in dat opzicht dus een goede ontwikkeling. Wat dat zal betekenen voor de tennisbanen in ons land, moet de toekomst uitwijzen.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-5759

Bastiaan Doornewaard

U kijkt en kijkt ... maar wilt blijkbaar niet kopen!

Wie op zoek is naar een nieuwe tennisbaan, kan op de Sportvloerenlijst van NOC*NSF alle types vinden die ter keuring zijn aangeboden. Medio maart 2016 bevatte die lijst zo'n 179 constructies. Fieldmanager zet de informatie voor u op een rij.

Gebonden mineraal	Nootenboom All Weather Beton (Nootenboom)	Nootenboom Sport B.V.	Erkend en gecertificeerd
Gebonden mineraal	Drainbeton (STEDON)	STEDON BV	Erkend en gecertificeerd
Gebonden mineraal	TSN allweatherbaan (TSN-Tennis Totaal)	Tennis Service Noord - Tennis Totaal BV	Goedgekeurd
Gebonden mineraal	Poritop (Tennisbouw)	Tennisbouw Nederland BV	Erkend en gecertificeerd
Gebonden mineraal	Eurotop (Wijnbergen)	Wijnbergen	Erkend en gecertificeerd
Kunststof	Recaflex (Heijmans)	Heijmans Infra BV afdeling Sport	Goedgekeurd
Kunststof	KushionKourt (Rooij)	Ton de Rooij Tennis	Erkend en gecertificeerd
Kunststof	Tennisfloor Pro (Rooij)	Ton de Rooij Tennis	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Agterberg)	A. Agterberg B.V.	Goedgekeurd
Ongebonden mineraal	Gravel (Traas en Ovaa Sport)	Aannemersbedrijf Traas en Ovaa B.V.	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	GravelPlus Premium (Traas en Ovaa Sport)	Aannemersbedrijf Traas en Ovaa B.V.	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Canada-Tenn (AnteaGroup Sport)	Antea Realisatie BV	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (AnteaGroup Sport)	Antea Realisatie BV	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Prestige Gravel (AnteaGroup Sport)	Antea Realisatie BV	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Arcadis)	Arcadis Regio B.V.	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	GravelPlus Premium (Bouma)	Bouma Sport	Goedgekeurd
Ongebonden mineraal	Gravel (Bouma)	Bouma Sport	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (BTL)	BTL Realisatie BV	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel Advantage (BTL)	BTL Realisatie BV	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Meent)	De Meent Bosbouw en Cultuurtechniek B.V.	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Ridder)	De Ridder Civiel- en Cultuurtechniek B.V.	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Wilde)	De Wilde Infra- en Cultuurtechniek BV	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Potjes)	Gebr. Potjes	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Govers)	Govers Sport & Recreatie	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	GravelPlus Premium MG (GPP)	GPP Sports B.V.	Goedgekeurd
Ongebonden mineraal	GravelPlus (GPP)	GPP Sports B.V.	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	GravelPlus Premium (GPP)	GPP Sports B.V.	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Canada-Tenn (Grontmij)	Grontmij Nederland bv	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Grontmij)	Grontmij Nederland bv	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	GravelPlus (Grontmij)	Grontmij Nederland bv	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel Pro (Happy Feet)	Happy Feet Sport Systems	Goedgekeurd
Ongebonden mineraal	Top-gravel (Happy Feet)	Happy Feet Sport Systems	Goedgekeurd
Ongebonden mineraal	Top-gravel MG	Happy Feet Sport Systems	Goedgekeurd
Ongebonden mineraal	GravelPlus (Happy Feet)	Happy Feet Sport Systems	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Heijmans)	Heijmans Infra BV afdeling Sport	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Hoek)	Hoek Hoveniers BV	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel Pro (Huisman)	Huisman Sportveldinnovatie BV	Goedgekeurd
Ongebonden mineraal	Gravel (Huisman)	Huisman Sportveldinnovatie BV	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Scholman)	Jos Scholman B.V.	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Nootenboom)	Nootenboom Sport B.V.	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Perfect)	Perfect Swalmen	Erkend en gecertificeerd

Serge Bos

Gerard Meijerink

Ongebonden mineraal	Gravel (Rekre)	Rekré Sport BV		Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Prestige Gravel (Rekre)	Rekré Sport BV		Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Tennisgroen (Rekre)	Rekré Sport BV		Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Reuver)	Reuver		Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Rooden)	Rooden Landscape Solutions		Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	KroAf gravel onder afschot (TSN-Tennis Totaal)	Tennis Service Noord - Tennis Totaal BV		Goedgekeurd
Ongebonden mineraal	Gravel (TSN-Tennis Totaal)	Tennis Service Noord - Tennis Totaal BV		Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Tennisbouw)	Tennisbouw Nederland BV		Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	GravelPlus Premium (Tennisbouw)	Tennisbouw Nederland BV		Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Top Court)	Top Court Sportparken		Goedgekeurd
Ongebonden mineraal	Gravel (Turenhout)	Turenhout Tennisbaan Onderhoud		Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Uithol)	Uithol Sportvelden B.V.		Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Haar)	Van de Haar Groenvoorzieningen B.V.		Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Kessel)	Van Kessel Sport en Cultuurtechniek		Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Advantage Red Clay (Wijnbergen)	Wijnbergen		Goedgekeurd
Ongebonden mineraal	GravelPlus Premium MG (Wijnbergen)	Wijnbergen		Goedgekeurd
Ongebonden mineraal	Canada-Tenn (Wijnbergen)	Wijnbergen		Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	Gravel (Wijnbergen)	Wijnbergen		Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	GravelPlus (Wijnbergen)	Wijnbergen		Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal	GravelPlus Premium (Wijnbergen)	Wijnbergen		Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal op kunststof	TennisForce	Antea Realisatie BV	*	Erkend en gecertificeerd
Ongebonden mineraal op kunststof	ClayTech	Ton de Rooij Tennis	*	Goedgekeurd
Ongebonden mineraal op kunststof	ClayTech (NS Coral)	Ton de Rooij Tennis		Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	AA TennisRood (Agterberg)	A. Agterberg B.V.	*	Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	AA TennisRood (Traas en Ovaa Sport)	Aannemersbedrijf Traas en Ovaa B.V.		Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	TennisPro Vision (AnteaGroup Sport)	Antea Realisatie BV		Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	TennisPro Vision (op geb. onderbouw) (AnteaGroup Sport)	Antea Realisatie BV	*	Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	FieldTurf TennisRood (Bouma)	Bouma Sport		Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	SmashCourt (BTL)	BTL Realisatie BV		Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	SmashCourt (op geb. onderbouw) (BTL)	BTL Realisatie BV		Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	Classic Court RS (BTL)	BTL Realisatie BV		Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	Desso Forte Clay (BTL)	BTL Realisatie BV		Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	Desso Forte Clay (op geb. onderbouw) (BTL)	BTL Realisatie BV	*	Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	SmashCourt (op geb. onderbouw) (CSC)	C.S.C. Ceelen Sport Constructies B.V.	*	Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	CSC ProCourt (CSC)	C.S.C. Ceelen Sport Constructies B.V.		Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	SmashCourt (CSC)	C.S.C. Ceelen Sport Constructies B.V.		Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	Desso Forte Clay (Desso)	Desso Sports Systems B.V.		Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	Desso Forte Clay (op geb. onderbouw) (Desso)	Desso Sports Systems B.V.	*	Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	Domo Topcourt (Domo)	DOMO Sports Grass		Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	SmashCourt (Domo)	DOMO Sports Grass		Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	SmashCourt (op geb. onderbouw) (Domo)	DOMO Sports Grass		Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	Advantage RedCourt (Edel Grass)	Edel Grass B.V.	*	Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	FieldTurf TennisRood (FieldTurf Benelux)	FieldTurf Benelux BV		Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	FieldTurf TennisRood (op geb. onderbouw) (FieldTurf Benelux)	FieldTurf Benelux BV	*	Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	Procourt (Greenfields)	Greenfields		Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	GM Floor Smash (op geb. onderbouw) (Grontmij)	Grontmij Nederland bv	*	Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	GM Floor Smash (Grontmij)	Grontmij Nederland bv		Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	HF Tennis SR (Happy Feet)	Happy Feet Sport Systems		Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	Huisman Probounce Centercourt Rood (geb. onderbouw) (Huisman)	Huisman Sportveldinnovatie BV	*	Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	Probounce Innovation (Huisman)	Huisman Sportveldinnovatie BV		Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	Huisman Probounce Centercourt Rood (Huisman)	Huisman Sportveldinnovatie BV		Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	Esch Melbourne Ace (Esch)	J. van Esch BV		Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	Crosscourt 1331 Clay (Lano)	LANO Sports		Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	Crosscourt 1331 Clay (op geb. onderbouw) (lano)	LANO Sports	*	Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	Procourt (Nobel Grass)	Nobel Grass BV		Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	SmashCourt (Nootenboom)	Nootenboom Sport B.V.		Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	SmashCourt (op geb. onderbouw) (Nootenboom)	Nootenboom Sport B.V.	*	Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	Advantage RedCourt (op geb. onderbouw) (Rooden)	Rooden Landscape Solutions	*	Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	Advantage RedCourt (Rooden)	Rooden Landscape Solutions		Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	Advantage TennisCourt (geb. onderbouw) (Rooden)	Rooden Landscape Solutions	*	Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	Sallandse United Tennis Diamond Star (Sallandse)	Sallandse Wegenbouw		Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	SmashCourt (op geb. onderbouw) (Tennisbouw)	Tennisbouw Nederland BV	*	Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	SmashCourt (Tennisbouw)	Tennisbouw Nederland BV		Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	TopTennis Red Court (op geb. onderbouw) (Topgrass)	Topgrass BV	*	Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	TopTennis Red Court (Topgrass)	Topgrass BV		Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	Van Kessel Topcourt (Kessel)	Van Kessel Sport en Cultuurtechniek		Goedgekeurd
Roodzand kunstgras	Advantage RedCourt (op geb. onderbouw) (Wijnbergen)	Wijnbergen	*	Erkend en gecertificeerd
Roodzand kunstgras	Advantage RedCourt (Wijnbergen)	Wijnbergen		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	TennisPro (AnteaGroup Sport)	Antea Realisatie BV		Goedgekeurd
Zandkunstgras	Natural Champion Tennis Systems (Antea)	Antea Realisatie BV		Erkend en gecertificeerd

* gebonden onderbouw

Zandkunstgras	Natural Champion Tennis Systems (geb. onderbouw) (AnteaGroup Sport)	Antea Realisatie BV	*	Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	ARCADIS Ultra Grass T20 MFS (Arcadis)	Arcadis Regio B.V.		Goedgekeurd
Zandkunstgras	ARCADIS Ultra Grass T20 of T20 LSR, T22 of T22 LSR (Arcadis)	Arcadis Regio B.V.	*	Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	ARCADIS Ultra Grass T20 of T20 LSR, T22 of T22 LSR (geb. onderbouw) (Arcadis)	Arcadis Regio B.V.	*	Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Desso Crown Tennis (BTL)	BTL Realisatie BV		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Desso Forte Tennis (BTL)	BTL Realisatie BV		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	CSC Tennis 20 (CSC)	C.S.C. Ceelen Sport Constructies B.V.		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Meent Court (Meent)	De Meent Bosbouw en Cultuurtechniek B.V.		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Desso Forte of Crown Tennis (Desso)	Desso Sports Systems B.V.		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Desso Forte of Crown Tennis (geb. onderbouw) (Desso)	Desso Sports Systems B.V.	*	Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Domo Tiebreak 20 PE (geb. onderbouw) (Domo)	DOMO Sports Grass	*	Goedgekeurd
Zandkunstgras	Domo Tiebreak 20 PE (Domo)	DOMO Sports Grass		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Edel Elite PP 8800 of LSR 8800 (Edel Grass)	Edel Grass B.V.		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Edel Elite PP 8800 of LSR 8800 (geb. onderbouw) (Edel Grass)	Edel Grass B.V.	*	Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Edel Elite Soft T (Edel Grass)	Edel Grass B.V.	*	Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Elco Pro Tennis (Elco)	Elco		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Desso Forte of Crown Tennis (FieldTurf Benelux)	FieldTurf Benelux BV		Goedgekeurd
Zandkunstgras	Desso Forte of Crown Tennis (geb. onderbouw) (FieldTurf Benelux)	FieldTurf Benelux BV		Goedgekeurd
Zandkunstgras	FieldTurf Tennis (FieldTurf Benelux)	FieldTurf Benelux BV		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	FieldTurf Tennis (op geb. onderbouw) (FieldTurf Benelux)	FieldTurf Benelux BV	*	Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	GCC Tennis Totaal (GCC)	GCC Sport Surfaces B.V.		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	TT LSR 20 of TT LSR 20 mf (gebonden onderbouw) (Greenfields)	Greenfields	*	Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	TT LSR 20 of TT LSR 20 mf (Greenfields)	Greenfields		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	HF Tennis S (Happy Feet)	Happy Feet Sport Systems		Goedgekeurd
Zandkunstgras	Heijmans Sport en Groen Tennis (geb. onderbouw) (Heijmans)	Heijmans Infra BV afdeling Sport	*	Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Heijmans Sport en Groen Tennis (Heijmans)	Heijmans Infra BV afdeling Sport		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Tiebreak Pro (geb. onderbouw) (Huisman)	Huisman Sportveldinnovatie BV	*	Goedgekeurd
Zandkunstgras	Tiebreak Pro (Huisman)	Huisman Sportveldinnovatie BV		Goedgekeurd
Zandkunstgras	Huisman Probounce Centercourt (Huisman)	Huisman Sportveldinnovatie BV		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	TT PE 20	Infra Holland BV		Goedgekeurd
Zandkunstgras	TT PE 20 (gebonden onderbouw)	Infra Holland BV	*	Goedgekeurd
Zandkunstgras	Edel Elite PP 8800 of LSR 8800 (geb. onderbouw) (J en E)	J en E	*	Goedgekeurd
Zandkunstgras	Edel Elite PP 8800 of LSR 8800 (J en E)	J en E		Goedgekeurd
Zandkunstgras	Desso Forte of Crown Tennis (J en E)	J en E		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Desso Forte of Crown Tennis (geb. onderbouw) (J en E)	J en E	*	Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Esch Optimal Tennis (Esch)	J. van Esch BV		Goedgekeurd
Zandkunstgras	VIA SCORE TPE of TPP (Janssen)	Janssen de Jong Infra		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	VIA-SCORE TPE of TPP (Janssen)	Janssen de Jong Infra	*	Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Nootenboom Tennis Combi (Nootenboom)	Nootenboom Sport B.V.	*	Goedgekeurd
Zandkunstgras	Nootenboom Tennis (geb. onderbouw) (Nootenboom)	Nootenboom Sport B.V.	*	Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Nootenboom Tennis (Nootenboom)	Nootenboom Sport B.V.		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Advantage TennisCourt (Rooden)	Rooden Landscape Solutions		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Newgrass T8 15 LSR (Sallandse)	Sallandse Wegenbouw	*	Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Sallandse United Tennis Gold Star (op geb. onderbouw) (Sallandse)	Sallandse Wegenbouw	*	Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Sallandse United Tennis Gold Star (Sallandse)	Sallandse Wegenbouw		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Domo Tiebreak 22 PE (Sportinfrabouw)	Sportinfrabouw NV		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Zandkunststof (geb. onderbouw) (TSN-Tennis Totaal)	Tennis Service Noord - Tennis Totaal BV	*	Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Zandkunststof (TSN-Tennis Totaal)	Tennis Service Noord - Tennis Totaal BV		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Tennisbouw Tennis (Tennisbouw)	Tennisbouw Nederland BV		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Desso Forte of Crown Tennis (geb. onderbouw) (Topgrass)	Topgrass BV		Goedgekeurd
Zandkunstgras	Desso Forte of Crown Tennis (Topgrass)	Topgrass BV		Goedgekeurd
Zandkunstgras	TopTennis Pro (Topgrass)	Topgrass BV		Goedgekeurd
Zandkunstgras	TopTennis 20 (Topgrass)	Topgrass BV		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	TTS Court 20 (op geb. onderbouw) (TTS)	TTS The Turf Specialist	*	Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	TTS Court 20 (TTS)	TTS The Turf Specialist		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Tennis TT LSR 20 (Haar)	Van de Haar Groenvoorzieningen B.V.		Goedgekeurd
Zandkunstgras	vdH Future Field Tennis A (Haar)	Van de Haar Groenvoorzieningen B.V.		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Van Hinthem Sport tennis (gebonden onderbouw) (Van Hinthem)	Van Hinthem Sport BV		Goedgekeurd
Zandkunstgras	Van Hinthem Sport tennis (Van Hinthem)	Van Hinthem Sport BV		Goedgekeurd
Zandkunstgras	Van Kessel Tiebreak 20 PE (geb. onderbouw) (Kessel)	Van Kessel Sport en Cultuurtechniek	*	Goedgekeurd
Zandkunstgras	Van Kessel Tiebreak 20 PE (Kessel)	Van Kessel Sport en Cultuurtechniek		Goedgekeurd
Zandkunstgras	Van Kessel Tennis (geb. onderbouw) (Kessel)	Van Kessel Sport en Cultuurtechniek	*	Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Van Kessel Tennis (Kessel)	Van Kessel Sport en Cultuurtechniek		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Edel Elite LSR 8800 (geb. onderbouw) (Wijnbergen)	Wijnbergen		Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Edel Elite LSR 8800 (Wijnbergen)	Wijnbergen	*	Erkend en gecertificeerd
Zandkunstgras	Edel Elite PP 8800 of LSR 8800 (Edel Grass B.V.)	Edel Grass B.V.		Erkend en gecertificeerd

* gebonden onderbouw